Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuklarının Ağlamalarına İlişkin Algıları ve Uygulamaları

Duygu Diğdem Silik — Gazi Üniversitesi
Kübra Engin — Gazi Üniversitesi
Aysel Tüfekci — Gazi Üniversitesi

ÖZET

Problem Durumu

Bebeklerin henüz sözcüklerle kendilerini ifade edemedikleri süreç dil öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır. Dil öncesi dönemin ilk evresi ise ağlamadır (Gander &Gardiner, 2015). Ağlama, bebeğin kendisine bakım verenle iletişime geçerek fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını bildirmesini sağlayan kullandığı ilk iletişim kanalı olması nedeniyle önemlidir (Berk, 2018; Santrock, 2019). Yenidoğanın ağlama sebebi başta açlık olmak üzere fiziksel ihtiyaçlarıyken, zamanla bebeğin ağlama sebepleri daha da çeşitlenir ve daha sosyal hale gelir (Dondi, Simion & Caltran, 1999; Dunn, 2002 akt. Esposito & Venuti, 2008). Ağlama sebeplerinin çeşitlenmesi, gerçek sebebin anlaşılması konusunda ebeveynler için zaman zaman zorlayıcı olabilir. Ağlamayı anlamlandıramamak ise ebeveynler için sıkıntı verici bir durumdur. Ağlamanın ebeveynler üzerinde stres yaratması ve ebeveynlerin bu stres ile baş edememeleri sonucunda istenmeyen davranışların ortaya çıkması ve bebek ile ebeveynleri arasındaki bağlanmanın zarar görmesi ihtimali doğmaktadır (Taşar, 2017). Yapılan çalışmalarda bu olumsuz duygulanımın ebeveynlerin çocuğa vurma ya da sarsma gibi istenmeyen tepkiler vermelerine neden olabileceği ifade edilmiştir (Reijneveld vd, 2004; Theodore vd, 2005). Olumsuz duygulanımın kontrol edilememesi ve istenmeyen tepkiler neticesinde zarar gören ebeveyn-çocuk bağı çocuğun duyguları anlama, ifade etme, düzenleme, empati gösterme, sağlıklı sosyal iletişim kurma gibi becerilerde geri kalmasına sebep olabilmektedir (Bowlby, 2012; Şahin & Arı, 2015; Kerns, Klepac & Cole, 1996). Bu nedenle ebeveynlerin çocukların ağlamalarına yönelik algılarını ve nasıl karşılık verdiklerini belirlemek önemlidir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının ağlamalarına ilişkin algılarının ve çocukları ağladığında neler yaptıklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının ağlamalarına ilişkin algıları ve çocukları ağladığında gösterdikleri davranışlar nelerdir?

2. Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocukları ağladığında verdikleri tepkilere yönelik görüşleri nelerdir? Bu tepkilerinin çocukları üzerindeki etkisini nasıl değerlendirmektedirler?

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden öyküsel analiz tekniği ile yürütülmüştür. Öyküsel analizde birinci ağızdan öğrenilen deneyimler incelenecek öykü metnini oluşturur (Merriam, 2018). Öyküsel analizde öykülerin nasıl yorumlandığı çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının ağlamalarına ve kendi çocukluk dönemindeki ağlamalarına ilişkin anlatıları incelenmiştir. Bu bağlamda okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının ağlamaları ilişkin yorumları, buna yükledikleri anlamlar, ağlama esnasında yaptıkları uygulamalar anlattıkları öykü üzerinden incelenecektir.

Araştırma kapsamında öncelikle 3 anne ve 3 baba ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonrasında gerekli düzenlemeler yapılarak, 8 anne ve 8 baba ile video konferans yoluyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan ve yedi sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yaş, eğitim durumu, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, sahip olunan çocuk sayısı gibi bilgiler içeren kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından manuel olarak içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Pilot çalışmadan elde edilen verilerin analizi tamamlanmış olup, asıl çalışma grubundan elde edilen verilerin analiz süreci devam etmektedir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Pilot çalışmadan elde edilen verilerin sonuçları ebeveynlerin ağlamaya yönelik algıları, çocuklarının ağlama nedenlerine yönelik algıları, çocuklarının ağlama nedenlerini belirlemeye ilişkin olarak kullandıkları yöntem ve ipuçları, çocuklarının

ağlamasının uyandırdığı duygu ve düşünceler, çocuklarının ağlamalarına verdikleri tepkiler, ağlama davranışına yönelik olarak çocuklarının beklentilerine ilişkin algıları, kendi çocukluklarında ağlama nedenlerine yönelik ifadeleri, kendi çocukluklarında ebeveynlerinden aldıkları karşılık ve tepkiler, çocukluklarında kendi ebeveynlerinden beklentilerine yönelik ifadeleri ve çocukluk dönemlerindeki yaşantılarının ebeveynlik davranışlarına etkisi olmak üzere on alt başlıkta incelenmiştir.

Ebeveynler çoğunlukla ağlamayı duyguların/iç dünyanın dışa vurumu ve üzüntü durumunda ortaya çıkan bir eylem olarak değerlendirmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının fizyolojik ihtiyaçların yanı sıra duygusal ihtiyaçları sebebiyle de ağladıklarını ifade etmişlerdir. Kendi çocukluklarında da benzer sebeplerle ağladıklarını dile getirmişlerdir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarının ağlama nedenlerini olay/ortam ve durumdan anladıklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının ağlaması karşısında genellikle öfke ve üzüntü hissettiklerini belirtmişlerdir. Çocuklarının ağlaması karşısındaki düşünceleri ise oldukça çeşitli ve kişiseldir. Ebeveynler çocuklarının ağlaması karşısında olumlu ve olumsuz davranış yönetim stratejilerini kullandıkları belirtmişlerdir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocukları ağladığında onaylanmak/talebine istediği karşılığı almak beklediklerini ifade etmişlerdir. Kendi çocukluklarında da genellikle daha çok ilgi, kabul ve anlayış beklendiklerini ifade etmişlerdir. Tüm ebeveynler çocukluk yaşantılarının ebeveynleri ile benzer ya da zıt tepkiler verme bakımından ebeveynlik davranışları üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Ağlama, Okul Öncesi Dönem, Ebeveyn, Çocuk

Kaynakça

Berk,L.E. (2018). Bebekler ve çocuklar (Çev.Ed. N. Işıkoğlu Erdoğan). İstanbul: Nobel Akademik.

Bowlby, J. (2012). Güvenli bir dayanak. (Çev.S. Güneri) Psikoterapi Enstitüsü Eğitim: İstanbul.

Dondi, M.,Simion,F., & Caltran, G. (1999). Can newborns disciriminate between their own cry and thecry of another newborn infant? *Developmental Pryschology*, 35(2), 418-426.

Esposito, G., & Venuti, P. (2008). How is crying perceived in children in autistic spectrum disorder. *Research in AutisticSpectrum Disorders*, 2, 371-384. Doi: 10.1016/j.rasd.2007.09.003

Gander, M. J., & Gardiner, H.W. (2015). Çocuk ve ergen gelişimi (A. Dönmez ve H. N. Çelen, Çev.). Ankara: İmge .

Kerns, K. A., Klepac,L.ve Cole, A. (1996). Peer relationships and preadolescents' perceptions of security in thechild-mother relationship. *Developmental Psychology*, 32(3), 457-466.

Merriam,S. B. (2018). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (S.Turan Çev.Ed.). Ankara: Nobel.

Reijneveld,S. A.,van der Wal, M.F., Brugman,E., HiraSing, R. A., & Verloove-Vanhorick,S. P. (2004). Infant crying and abuse. *LANCET*, 364(9442), 1340-1342.

Santrock, J.W. (2019). Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi. Ankara: Nobel.

Şahin, G.ve Arı, R. (2015). Okul öncesi çocukların duygu düzenleme becerilerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 1-12.

Taşar, A. (2017). Bebeklerdeağlama veebeveyn öfkesi.*Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 11(3), 11-12.

Theodore, A. D., Chang, J. J., Runyan, D. K., Hunter,W. M., Bangdiwala,S. I. & Agans, R. (2005).Epidemiologic features of the physical and sexual maltreatment of children in the Carolinas. *Pediatrics*, 115(3), 331-337.